

Mustafa YAVUZ¹

1. Ticaret Uzmanı

Son Düzenlemeler Işığında Sermaye Şirketlerinde Tasfiye Sürecinin Analizi

Özet

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu uyarınca, kanuni istisnalar saklı olmak üzere, sona eren sermaye şirketleri tasfiyeye girmekte ve bu şirketlerin tasfiyesi, anılan Kanun hükümlerine göre yapılmaktadır. Sermaye şirketlerinin tasfiyesi, esas itibarıyla bir sona erme sebebinin gerçekleşmesiyle başlayan ve şirket tüzel kişiliğinin ortadan kalkmasına kadar devam eden süreci kapsamaktadır. Şirket tüzel kişiliğinin, ortakların ve alacaklıların hak ve menfaatlerinin korunması, tasfiye sürecinin sağlıklı bir şekilde tamamlanması ve tasfiyeyle görevli olanların herhangi bir sorumlulukla karşı karşıya kalmaması bakımından tasfiye işlemlerinin Türk Ticaret Kanununda öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde ve titizlikle yapılması önem arz etmektedir. Bu çalışmada, son düzenlemeler bağlamında sermaye şirketlerinin tasfiye süreci analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sermaye Şirketi, Sona Erme, Tasfiye, Tasfiye Memuru, Alacaklıların Korunması, Tasfiye Payı.

JEL Sınıflama Kodları: K22, K29, K40.

Analysis of the Liquidation Process in Capital Companies in The Light of Recent Regulations

Abstract

In accordance with the Turkish Commercial Code No. 6102, capital companies that have been dissolved enter into liquidation and these companies are liquidated in accordance with the provisions of the aforementioned Law, with legal exceptions reserved. The liquidation of capital companies essentially covers the process that starts with the realization of a reason for termination and continues until the disappearance of the legal personality of the company. It is important that the liquidation procedures are carried out meticulously and within the framework of the procedures and principles stipulated in the Turkish Commercial Code, in order to protect the legal personality of the company, the rights and interests of the partners and creditors, to complete the liquidation process in a healthy way, and to prevent the liquidators from facing any responsibility. In this study, the liquidation process of capital companies is analyzed and evaluated in the context of the latest regulations.

Keywords: Capital Company, Termination, Liquidation, Liquidator, Protection of Creditors, Liquidation Share.

JEL Codes: K22, K29, K40.

1. Giriş

Gerçek ve tüzel kişilerin bir araya gelerek oluşturdukları sermaye şirketleri günümüz ticari yaşamının vazgeçilmez unsurlarıdır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa (TTK) göre iradi veya iradi olmayan sebeplerin gerçekleşmesi ile birlikte sona eren sermaye şirketlerinin (anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin) tüzel kişiliği kendiliğinden son bulmamakta (Tekinalp, 2013:166), kanuni istisnalar dışında bu şirketler tasfiyeye girmektedir. Tasfiye, sona erme sebebinin ortaya çıkması ile başlayan ve sermaye şirketinin ticaret sicilinden silinerek tüzel kişiliğin ortadan kalkması ile sona eren bir süreci ifade etmektedir (Pulaşlı, 2013:579; Dinç, 2016:223-226). Bu süreçte tasfiye memurları tarafından şirketin alacakları tahsil edilmekte, tüm malvarlığı paraya çevrilmekte, borçları da ödendikten sonra geriye olumlu bir bakiye kalırsa, kalan bu net malvarlığı, ortaklara ve ödedikleri sermaye ve varsa imtiyaz hakları oranında dağıtılmaktadır (Karahan ve Pınar, 2012:722). Bu sürecin ardından şirketin ticaret unvanı ticaret sicilinden silinerek tasfiye süreci tamamlanmaktadır. Tasfiye kararı ile birlikte, şirketin kazanç sağlamak ve bunları paylaşmak amacının yerini ‘tasfiye amacı’ almaktadır. Ancak, sermaye şirketinin ticaret sicilinden terkin olabilmesi için tasfiye işlemlerinin anılan Kanunda öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde tamamlanması gerekmektedir.

Anonim şirketlerin tasfiye süreci TTK'nın 536 ve devamı maddelerine göre yürütülmekte, aynı Kanunun 565. ve 643. maddelerinde yapılan atfı dolayısıyla anonim şirketlerin tasfiyesine ilişkin hükümler, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler hakkında da uygulanmaktadır. Sermaye şirketlerinin tabi olduğu tasfiye süreçlerine ilişkin hükümler zaman zaman gözden geçirilerek, şirket ortaklarının ve alacaklılarının menfaatleri de göz önünde bulundurulmak suretiyle tasfiye süreçlerinin basitleştirilmesi ve hızlandırılmasına ilişkin bazı düzenlemeler yapılmaktadır. Bu düzenlemelerin en sonucu ise 04/11/2021

tarihli ve 7341 sayılı “Türkiye İhracatçılar Meclisi ile İhracatçı Birliklerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”la gerçekleştirilmiştir. Yapılan düzenleme ile tasfiye halinde bulunan şirketin borçları ödendikten ve pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlıklarının dağıtılması için alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrı tarihinden itibaren beklenilmesi gereken sürenin kısaltılması hüküm altına alınmıştır.

Bu çalışmada, son düzenlemeler ışığında sermaye şirketlerinde tasfiye süreci, tüm yönleriyle ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

2. Sermaye Şirketlerinin Tasfiye Süreci

TTK’da yer alan hükümler bağlamında, sermaye şirketlerinin tasfiye süreci aşağıda aşamalar halinde incelenmiştir.

2.1. Tasfiye Kararının Alınması

Sermaye şirketlerinin hangi hallerde sona ereceği TTK’da sayma usulüyle hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda anonim şirketler, sürenin sona ermesine rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hale gelmemişse esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesiyle, işletme konusunun gerçekleşmesiyle veya gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesiyle, esas sözleşmede öngörülmüş herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşmesiyle, genel kurul kararıyla, iflasına karar verilmesiyle ve kanunlarda öngörülen diğer hallerde; limited şirketler ise şirket sözleşmesinde öngörülen sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesiyle, genel kurul kararıyla, iflasın açılmasıyla ve kanunda öngörülen diğer sona erme hallerinde sona ermektedir (TTK md. 529, 636/1).

Bunların dışında, uzun süreden beri anonim veya limited şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, ortaklar, şirket alacaklıları veya anonim şirketlerde Ticaret Bakanlığı, şirketin feshini şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye

ticaret mahkemesinden isteyebilir. Mahkeme, yönetim organını da dinleyerek şirketin durumunu kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirler. Bu süre içinde durum düzeltilmezse, mahkeme şirketin feshine karar verir.

Ayrıca, haklı sebeplerin varlığında, anonim şirketlerde sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, limited şirketlerde ise her ortak, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini talep edebilir. Mahkeme, fesih yerine, davacı ortağa, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilir.

Sermaye şirketlerinin, iflasın açılması suretiyle tasfiyeye girmesi halinde ise tasfiye iflas idaresi tarafından 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yapılır. Şirket organları temsil yetkilerini, ancak şirketin iflas idaresi tarafından temsil edilmediği hususlar için korurlar. Yukarıda sayılan diğer durumlarda ise TTK ve esas sözleşmede (limited şirketlerde şirket sözleşmesinde) yer alan hükümler uygulanır.

Sermaye şirketlerinde en yaygın sona erme yöntemi genel kurulun tasfiye kararı almasıdır. Genel kurul tarafından sona erme kararı; anonim şirketlerde sermayenin en az %75'ini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla, limited şirketlerde ise genel kurulda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması halinde alınabilir.

Yeri gelmişken belirtelim ki, tasfiye halindeki şirket, ortaklarıyla olan ilişkileri de dâhil, tasfiye sonuna kadar tüzel kişiliğini korur ve ticaret unvanını 'tasfiye hâlinde' ibaresi eklenmiş olarak kullanır. Bu halde şirketin organlarının yetkileri tasfiye amacıyla sınırlıdır. Bunun yanında, tasfiyeye girmiş olmasına rağmen sermaye şirketinin

üçüncü kişilerle olan hukuki ilişkileri devam eder. Dolayısıyla tasfiye, şirketin hiçbir ilişkisini sona erdirmez ve değiştirmez (Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, 2017:349).

2.2. Tasfiye Kurulunun Oluşturulması

Tasfiye işlemleri, esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmadığı takdirde yönetim organı (anonim şirketlerde yönetim kurulu, limited şirketlerde müdür/birden fazla müdür varsa müdürler kurulu) tarafından yapılır (TTK md. 536/1, 643).

TTK hükümleri bağlamında tasfiye memurları; 'esas sözleşme', 'genel kurul kararı', 'kanun yolu' ve 'mahkeme kararı' ile olmak üzere dört farklı şekilde atanabilir. Bu çerçevede, ismen ya da başka bir şekilde belirtilerek tasfiye memurlarının kimler olacağı esas sözleşmede gösterilebilir. Tasfiye memurları esas sözleşme ile atanmamış ise genel kurul kararı ile belirlenir. Tasfiye memurları, tek kişi veya daha fazla sayıda olmak üzere ortaklar arasından belirlenebileceği gibi üçüncü kişilerden de olabilir. Hatta tüzel kişiler bile tasfiye memuru olabilir. Eğer ki, esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmamışsa tasfiye, yönetim organı tarafından yerine getirilir. Bu durumda yönetim organı, kanun yoluyla tasfiye memuru sıfatını kazanır. Tasfiye işlerinin kimin tarafından yapılacağı yönetim organınca ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir.

Tasfiye işlerinin sağlıklı yürüebilmesi için temsil yetkili tasfiye memurlarından en az birinin Türk vatandaşı olması ve yerleşim yerinin Türkiye'de bulunması şarttır. Tasfiye memurları, belli bir süre için ve tekrarlanan seçim şeklinde değil, tasfiye sürecini tamamlamak üzere görevlendirilir. Şirketin feshine mahkemece karar verildiği hallerde ise tasfiye memuru mahkeme tarafından atanır. Uygulamada sermaye şirketlerinin sona ermesi kararının alındığı genel kurulda, aynı zamanda tasfiyenin kimler tarafından yapılacağı da belirlenmektedir (Altıntaş, 2021:86-88). Şirketin tasfiye haline girmesiyle birlikte şirket organlarının

varlığı sona ermez. Belirtilen durumda organların görev ve yetkileri, tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan, ancak nitelikleri gereği tasfiye memurlarınca yapılamayan işlemlere özgülenir (Nazalı, 2015:40). Bu bağlamda, tasfiye halinde şirket organları varlıklarını sürdürür; ancak, görev ve yetkileri tasfiye amacıyla sınırlı olur. Bununla birlikte tasfiye hali, şirket organlarının hak ve fiil ehliyetini değiştirmez. Dolayısıyla tasfiye halindeki şirket, kural olarak bütün haklardan yararlanabilir ve borçları üstlenebilir. Tasfiye memurlarının atanma yöntemlerindeki farklılık, görev ve yetkilerini etkilemediği gibi ifa edilen görevin kapsam ve içeriğinde de herhangi bir değişikliğe sebep olmaz.

Öte yandan, esas sözleşme veya genel kurul kararıyla atanmış tasfiye memurları ve bu görevi yerine getiren yönetim organı üyeleri, genel kurul tarafından her zaman görevden alınabilir ve yerlerine yenileri atanabilir. Ayrıca, ortaklardan birinin istemiyle ve haklı sebeplerin varlığında, mahkeme de tasfiyeye memur kişileri görevden alabilir ve yerlerine yenilerini atayabilir. Son olarak şirketi temsile yetkili tasfiye memurlarından hiçbiri Türk vatandaşı değilse ve hiçbirinin Türkiye’de yerleşim yeri bulunmuyorsa, mahkeme istem üzerine söz konusu şarta uygun birini tasfiye memuru olarak atar.

Tasfiye memurları, TTK’da kendilerine tanınmış olan yetkileri devredemez. Ancak, belirli uygulama işlemlerinin yapılabilmesi için, tasfiye memurlarından birinin diğerine veya üçüncü bir kişiye temsil yetkisi verebilmesi mümkündür. Kanuni istisnalar dışında, tasfiye memurlarının üçüncü kişilerle tasfiye amacı dışında yaptığı işlemler şirketi bağlamaktadır. Ayrıca, tasfiye halindeki şirketlerde ‘çift imza kuralı’ geçerlidir (Çakı, 2020:110). Buna göre tasfiye memurları birden fazla ise şirketin bağlanabilmesi için imzaya yetkili iki tasfiye memurunun şirket unvanı altında imza atması gereklidir. Ancak bu kuralın aksi, genel kurul kararı veya esas sözleşme hükmü ile öngörülebilir. Bu halde, genel kurul

veya esas sözleşme, tek başına imza ilkesi benimseyebileceği gibi daha ağır bir temsil sistemi de getirebilir.

Tasfiye memurları, şirketin bütün mal ve haklarının korunması için düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi gereken önlemleri almakla ve tasfiyeyi mümkün olan en kısa sürede bitirmekle yükümlüdür (Eşgin, 2017:72). Ayrıca TTK’nın 546/2. ve 553. maddeleri uyarınca tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem ortaklara hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan¹ sorumludurlar. Tasfiye memurlarının sorumluluğuna gidilebilmesi için zararın oluşması ve bu zararın kusurlu hareketlerinden kaynaklanması şarttır. Bunun yanında, TTK md. 441’deki hükümlere aykırı hareket eden tasfiye memurları haksız olarak ödedikleri paralardan dolayı aynı şekilde sorumludur.

2.3. Şirketin Tasfiyeye Girdiğinin Ticaret Siciline Tescilli ve Vergi Dairesine Bildirilmesi

Tasfiye, iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse, yönetim organı veya temsil ve ilzama yetkili üye ya da üyelerince ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir. Ayrıca, tasfiye memurları da ticaret siciline tescil ve ilan olunur. Tasfiye işlerinin yönetim organınca yapılması halinde de aynı işlemler tatbik edilir. Tescil isteme süresi ise sona erme kararının alındığı tarihten itibaren 15 gündür.

1 Yargıtay 11. H.D.’nin 05.12.2014 tarihli ve E.2014/11614, K.2014/19099 sayılı kararıyla; “TTK’nın 553. maddesinde somut bir zarardan bahsedildiği, tasfiye memurunun yükümlülüğünü yerine getirmemesinden dolayı oluşan somut bir zararın olmasının gerektiği, davacının sırf tasfiye memurunun davranışı nedeniyle alacağına kavuşamamasının şart olduğu, oysa davacının alacağına kavuşamaması tasfiye memurunun ihmalden değil, şirketin mal varlığının bulunmamasından kaynaklandığı, davacının ihtimaller üzerinden hareket ederek alacağına kavuşma şansının bulunduğunu düşünse de, somut bir ihtimalden bahsetmediği, ayrıca tasfiye memurunun davranışı ile davacının alacağına kavuşamaması (zarar) arasında uygun bir illiyet bağı bulunmadığı, davacı şirket alacaklısının kendisine tanınan hakları kullanmaktan (masraf vs gibi çeşitli sebeplerle) kaçınarak, zararının oluşmasında tasfiye memurunun sorumlu olduğunu iddia etmesinin iyiniyetli de bulunmadığı” şeklindeki ilk derece mahkemesinin kararı onanmıştır.

Sermaye şirketinin sona ermesinin tescil başvurusunda; sona erme genel kurul kararına dayanıyorsa bu kararın noter onaylı örneği, sona erme başka bir sebepten ileri geliyorsa bunu kanıtlayan belgenin onaylı örneği, tasfiye memurlarının TTK'nın 40. maddesi uyarınca düzenlenmiş imza beyannameleri ve tasfiye memurlarının yönetim organı veya ortaklar dışından seçilmesi halinde görevi kabul ettiklerine ilişkin imzalı belge ticaret sicili müdürlüğüne verilir. Tasfiyeye giren şirketle ilgili tescil edilecek olgular ise; şirketin sona erdiği ve tasfiyeye girdiği, sona erme sebebi, sona erme genel kurul kararına dayanıyorsa bu kararın tarihi, sona erme mahkeme kararına dayanıyorsa bu kararın tarihi, ticaret unvanına 'Tasfiye halinde' ibaresinin eklendiği, tasfiye memurlarının adı ve soyadı, kimlik numarası ve yerleşim yeri, tasfiye işlemlerinin şirket merkezi dışında başka bir adreste yürütülmesi durumunda bu adrestir.

Diğer taraftan, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 162. maddesinde, tasfiye halinde mükellefiyetin, vergi ile ilgili işlemlerin tamamen sona ermesine kadar devam edeceği, bu hallerde tasfiye memurlarının tasfiye kararını ve tasfiyenin kapandığını vergi dairesine bildirmek zorunda olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda, aynı zamanda vergi mükellefi olan sermaye şirketlerinin tasfiyeye girdiğinin, sona erme kararının alındığı genel kurul tarihinden itibaren bir ay için tasfiye memurları tarafından vergi dairesine bildirilmesi gerekmektedir (Çakı, 2020:112).

2.4. Envanter ve Tasfiye Bilançosunun Düzenlenmesi ve Genel Kurulca Onaylanması

Tasfiye memurları, tasfiye işlerinin bir an önce bitirilmesi için çalışmakla yükümlüdür. Bu çerçevede, tasfiye memurları görevlerine başlar başlamaz, sermaye şirketinin tasfiyenin başlangıcındaki durumunu inceler; gerekirse şirket mallarına değer biçmek için uzmanlara başvurarak şirketin malvarlığına ilişkin durumu ile finansal durumunu gösteren bir envanter ile bilanço düzenler ve genel kurulun onayına sunar

(TTK md. 540, 643). Tasfiyenin başlangıcında düzenlenen bu bilanço tasfiye bilançosu (ilk bilanço) denir. Şirketin dağılma gününün esas alındığı bu bilanço, yıllık bilanço esaslarına göre değil, olası satış değerlerine göre hazırlanır (Eşgin, 2017:69).

Envanter ve bilançonun genel kurulca onaylanmasından sonra tasfiye memurları, şirketin envanterde yazılı bütün malları ile belgelerine ve defterlerine el koyarlar. Tasfiye bilançosunun onaylanmasıyla birlikte şirketin varlığını oluşturan bütün taşınır ve taşınmaz mallar ile tüm haklar tasfiye memurlarına geçmiş ve/veya bunlara teslim edilmiş sayılır. Bunun devamında, tasfiye işlemlerinin düzenli yürütülmesi, ticareti defterlerin tutulması, belgelerin düzenlenmesi ve kayıtların yapılması işleri tasfiye memurlarının sorumluluğundadır. Öte yandan, tasfiyenin uzun sürmesi hâlinde tasfiye memurları, her yılsonu için tasfiyeye ilişkin finansal tabloları (ara bilanço ve gelir tablosunu) düzenleyerek genel kurula sunmakla yükümlüdür.

2.5. Alacaklıların Çağrılması ve Borçların Ödenmesi

Tasfiye aşamasındaki şirketin borçları ödenmedikçe veya gerekli tedbirler alınmadıkça, tasfiye tamamlanamaz, tasfiye payı ortaklara dağıtılamaz ve şirket ticaret sicilinden terkin edilemez. Buradan hareketle kanun koyucu, alacaklıların nasıl çağrılacağını, haklarının ne şekilde korunacağını ve şirket borçlarının ödenme usulünü detaylı olarak TTK'da düzenlemiştir.

Bu kapsamda, envanter ve bilançonun onaylanmasından sonra alacaklıların çağrılması aşamasına geçilir. Alacaklı oldukları şirket defterlerinden veya diğer belgelerden anlaşılan ve yerleşim yerleri bilinen kişiler taahhütlü mektupla, diğer alacaklılar Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, şirket internet sitesi kurmakla yükümlü ise internet sitesinde ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde, birer hafta arayla yapılacak üç ilanla şirketin sona erdiği konusunda

bilgilendirilir ve alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmeye çağrılır (TTK md. 541). Görüldüğü üzere, sicil gazetesinde birer hafta arayla üç ilan yapılması, ihtiyari değil, zorunludur. Dolayısıyla şirketlerin defter ve belgelerinde görünen alacaklılar dışında, başka bir alacaklısı olmasa ve bu konuda herhangi bir şüphe bulunmasa dahi her durumda söz konusu ilanların yapılması gerekir (Bilgili ve Demirkapı, 2013:579).

İlgili hükümde ‘alacaklı’ kavramı çok geniş bir şekilde ifade edilmiştir. Bu sebeple, devamlı olan ve olmayan, dönemsel nitelik taşıyan ve taşımayan, muaccel ve müeccel, ihtilafli veya ihtilafsız, şarta bağlı, şartsız, teminatlı, teminatsız ve kıymetli evraka bağlı ya da bağlı olmayan tüm alacaklar söz konusu hüküm kapsamındadır. Yapılan bildirim ve ilanlarla, şirketin tasfiyeye girdiği alacaklılara bildirilmekte ve onlara yeni durum karşısında davranışlarını belirleme şansı tanınmaktadır. Alacaklı, alacağını elindeki her türlü belge ile ispat edebilir, ayrıca şirketin defter ve belgelerinde bu alacağın kaydının bulunması şart değildir. Tasfiye memurları tarafından bu alacağın kabul edilmemesi halinde alacaklılar için yargı yolu açıktır (Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, 2017:361).

Şirket mevcudunun borçlarını ödeyecek durumda olduğu tespit edilmişse, ihtilaf bulunmayan muaccel alacaklar ile ilan müracaat eden ve alacağını ispat edenlere alacaklıları ödenir. Vadesi gelmemiş (müeccel) borçlar ise TTK’nın 542/1-h maddesi uyarınca, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonto edilerek derhal ödenir. Diğer taraftan, alacaklı oldukları bilinenler, bildirimde bulunmazlarsa alacaklarının tutarı Ticaret Bakanlığınca belirlenmiş olan bankaya depo edilir. Şirketin, henüz muaccel olmayan veya hakkında uyuşmazlık bulunan borçlarını karşılayacak tutarda para ise notere depo edilir. Ancak, bu gibi borçlar yeterli bir şekilde teminat altına alınmış veya şirket varlığının ortaklar arasında paylaşımı bu borçların ödenmesi şartına bağlanmışsa notere depo edilmez.

2.6. Alacakların Tahsili ve Aktiflerin Nakde Çevrilmesi

Şirketin borçlarını ödeyebilmesi ve tasfiye işlemlerini tamamlayabilmesi için borçlarını ödemesi yanında; alacaklarını tahsil etmesi, aktiflerini (taşınır ve taşınmaz mallarını) paraya çevirmesi, gereğinde pay bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımlarını tahsil etmesi gerekir. Nakit mevcudu şirket borçlarının ödenmesine yetecek bir miktarda olsa bile, tasfiye memurlarının şirket aktiflerini yine de paraya çevirmesi zorunludur. Aktiflerin paraya çevrilmesi, toptan veya teker teker yapılabileceği gibi gruplara ayrılarak da yapılabilir. Genel kurul aksine karar vermedikçe tasfiye memurları şirketin aktiflerini, artırma yolu dışında pazarlık yoluyla da satabilirler. Tasfiye sırasında elde edilen paralardan şirketin süregelen harcamaları için gerekli olan para dışında kalan paralar ise bir bankaya şirket adına yatırılır.

Belirmek gerekir ki, önemli miktarda aktiflerin toptan satışına ilişkin olarak TTK’nın 538/2. maddesinde, söz konusu satış için genel kurulun kararının gerek olduğu, bu karar hakkında mezkûr Kanunun 421. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarının uygulanacağı öngörülmüştür. Buna göre, tasfiye halindeki sermaye şirketinin önemli miktarda aktiflerinin toptan satılabilmesi için genel kurulun karar alması ve bu kararın bütün ortakların $\frac{3}{4}$ ’ünün rızasıyla kabul edilmesi gerekmektedir (Tekinalp, 2013:73).

2.7. Kesin Bilançonun Genel Kurulca Onaylanması ve Tasfiye Sonucu Kalan Varlığın Ortaklara Dağıtılması

Şirketin bütün borçları ödendikten, alacakları tahsil olunduktan, aktifleri paraya çevrildikten ve pay bedelleri geri verildikten sonra tasfiye memurları tarafından kesin bilanço hazırlanır ve genel kurula sunulur (Çakı, 2020:131). Genel kurulca, son bilanço ile tasfiye sonrası kalan varlığın (bakiyenin) ortaklara dağıtılması ve şirketin sicil kaydının silinmesi hususları görüşülüp karara bağlanır. Söz

konusu işlemler yapılmadan ortaklara herhangi bir dağıtım yapılamaz.

Öte yandan, tasfiye halinde bulunan şirketin borçları ödendikten ve pay bedelleri geri verildikten² sonra kalan varlığı, esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa ortaklar arasında, ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları oranında dağıtılır. Tasfiye payında imtiyazın varlığı halinde esas sözleşmedeki düzenleme uygulanır (TTK md. 543/1, 643).³ Esas sözleşme ve genel kurul kararında aksine hüküm bulunmadıkça, dağıtım para olarak yapılır.

Bununla birlikte, TTK'nın 543. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan özel düzenleme gereğince, sermaye şirketlerinde kalan varlığın ortaklara dağıtılabilmesi için alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrı (ilan) tarihinden itibaren belirli bir sürenin geçmesi gerekmektedir. Bu süre, anılan Kanun yürürlüğe girdiğinde 'bir yıl' iken, tasfiye süreçlerinin hızlandırılması ve kolaylaştırılması amacıyla, önce 15/07/2016 tarihli ve 6728 sayılı Kanunla 'altı ay'a, daha sonra da 04/11/2021 tarihli ve 7341 sayılı Kanunla 'üç ay'a düşürülmüştür. Bu durumda, en son yapılan değişiklik sonrası bahsi geçen fıkranın mevcut hali "*Alacaklılara üçüncü kez*

2 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanununda (ETTK), tasfiye sonucunda kalan varlığın ortaklara dağıtılabilmesi için öncelikle pay bedellerinin ortaklara geri verilmesi şartı bulunmamaktaydı. ETTK'nın yürürlükte olduğu dönemdeki bu durum, doktrinde tartışılmış ve pay bedelleri iade edilmeden yapılacak bir dağıtımın kanuna aykırı imtiyazlar oluşturacağı gerekçesiyle eleştirilmiştir. Öğretideki görüşler doğrultusunda TTK'da, hukuk ve hakkaniyete daha uygun düşen bir düzenleme yapılmıştır.

3 Bir pay sahipliği hakkı olan tasfiye payı alma hakkı, sermaye şirketi ortaklarının kâr payı alma hakkından sonraki en önemli mali hakkını oluşturur. Tasfiye payı hakkı, ortakların sermaye şirketinin mal varlığı üzerinde ekonomik mülkiyete sahip bulunmasından kaynaklanır. Bu hak, şirket sona ermediği sürece talep edilemez. Tasfiye payı hakkı ortaklık sıfatının kazanılması ile elde edilir. Hakkın alacak hakkına dönüşebilmesi için, şirketin dış tasfiyesinin tamamlanması, ortaklara ödedikleri sermaye bedellerinin iade edilmesi, ayrıca geride bir bakiye değer kalması ve tasfiye memurlarınca hazırlanan kesin bilançonun genel kurul tarafından onaylanması gerekir. Şirket borçları ödendikten sonra herhangi bir bakiyenin kalmaması halinde doğal olarak ortaklara tasfiye payı ödemesi de yapılamaz. Nispi müktesep hak kategorisinde yer alan bu hakkın, kuruluşun sonra esas sözleşme değişikliği ile ortadan kaldırılabilmesi, ilgili ortakların onayı ile mümkündür (Al Kılıç, 2019:47).

yapılan çağrı tarihinden itibaren üç ay geçmedikçe kalan varlık dağıtılamaz. Şu kadar ki, hâl ve duruma göre alacaklılar için bir tehlike mevcut olmadığı takdirde mahkeme üç ay geçmeden de dağıtmaya izin verebilir." şeklinde olmuştur. O halde, bahsi geçen düzenlemeye göre, tasfiye memurları şirket borçlarını ödemiş olsa dahi, kural olarak son çağrı tarihinden itibaren üç ay geçmedikçe tasfiye bakiyesinin ortaklara dağıtılması mümkün değildir.

Bununla birlikte, anılan düzenleme emredici nitelikte değildir. Keza yukarıda yer verilen hükümden bu kurala bir istisna getirilmiştir. O halde, alacaklılar için bir tehlikenin mevcut olmaması, alacaklı olduğu bilinenlerin alacaklılarının bir bankaya depo edilerek güvence altına alınması, şirketin henüz muaccel olmayan veya hakkında uyuşmazlık bulunan borçlarını karşılayacak tutarda paranın notere depo edilmesi ve gerekli karşılıkların ayrılması durumlarında, belirtilen süre dolmadan dağıtımın yapılabilmesi için mahkemeden izin istenebilir, mahkeme izin verdiği takdirde üç aylık süre beklenmeksizin tasfiye bakiyesi ortaklara dağıtılabilir.

Son olarak ifade etmek gerekirse, Ticaret Bakanlığınca 2015 yılında yürürlüğe konulan "*Sermaye Şirketlerinin Tasfiyesinde Şirket Alacaklılarının Alacaklarının Yatırılacağı Bankanın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ*" gereğince, tasfiye halinde bulunan şirketin borçları ödendikten sonra, ulaşılamayan şirket ortaklarının pay bedelleri ile pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlıktan üzerine düşen tasfiye payı, tasfiye halinde bulunan şirketin merkezinin kayıtlı bulunduğu ticaret sicili müdürlüğüne en yakın Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası şubesinde veya şirket merkezinin bulunduğu yerde anılan Banka şubesinin bulunmaması durumunda en yakın yerdeki şubede açılacak hesaba yatırılır. Söz konusu yatırma, tasfiye memurlarınca, şirketin ticaret unvanı ve alacaklıya ilişkin mevcut kimlik bilgileri belirtilmek suretiyle bir ay vadeli olarak yapılır ve vade süresi dolduğunda hesap aynı vade ile yenilenir. Hak sahipleri, bankaya yapacakları

ödeme taleplerinden önce ilgili sicil müdürlüğüne başvurarak alacaklı olduklarını gösterir belge alır. Hesabın, açıldığı tarihten itibaren 10 yıl süreyle işlem görmemesi halinde ise bu para Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna (TMSF) geçer.

2.8. Şirket Unvanının Ticaret Sicilinden Silinmesi

Tasfiyenin sona ermesi üzerine şirkete ait ticaret unvanının sicilden silinmesi tasfiye memurları tarafından sicil müdürlüğünden istenir. İstem üzerine silinme tescil ve ilan edilir (Al Kılıç, 2017:142).

Tasfiyenin tamamlanmasından sonra kayıt silme başvurusunda, genel kurul tarafından onaylanmış son ve kesin bilanço, genel kurul kararının noter onaylı örneği ve alacaklılara birer hafta arayla üç kere çağrının yapıldığını gösteren sicil gazeteleri ticaret siciline verilir. Bunun üzerine, sicil müdürlüğü tarafından tasfiyenin tamamlanması ve ticaret unvanının silinmesine ilişkin tescil işlemi gerçekleştirilir. Ayrıca, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 162. maddesi uyarınca, tasfiyenin kapandığının vergi dairesine de bildirilmesi şarttır. Bunlara ilaveten, tasfiyenin sonunda defterler ve tasfiyeye ilişkin olanlar da dâhil olmak üzere belgeler, on yıl süreyle sulh hukuk mahkemesi tarafından saklanır.

Bu arada, TTK'nın 545. maddesine 6728 sayılı Kanunla eklenen "Bu Kanun hükümlerine göre tasfiye olunan şirketlerde, 2004 sayılı Kanunun 44 üncü ve 337/a maddesi hükümleri uygulanmaz." şeklindeki hüküm gereğince, ticareti terk eden sermaye şirketlerinin, yukarıda yer verilen işlemler dışında ayrıca ticaret siciline bütün aktif ve pasifi ile alacaklılarının isim ve adreslerini gösteren bir mal beyanında bulunması gerekmemektedir.

3. Şirket Borçlarının Varlıklarından Fazla Olması

Tasfiye memurları; şirketin süregelen işlemlerini tamamlamak, gereğinde pay bedellerinin

henüz ödenmemiş olan kısımlarını tahsil etmek, aktifleri paraya çevirmek ve şirket borçlarının, ilk tasfiye bilançosundan ve alacaklılara yapılan çağrı sonucunda anlaşılan duruma göre, şirket varlığından fazla olmadığı saptanmışsa, bu borçları ödemekle yükümlüdür (TTK md. 542/1-a).

Ancak şirket borçları, şirket varlığından fazla olduğu (borca batık durumda bulunduğu) takdirde ise tasfiye memurlarının durumu derhal şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine bildirmesi zorunludur. Mahkeme tarafından yapılan inceleme neticesinde şirketin borçlarını ödeyemeyeceğinin tespiti halinde mahkeme iflasın açılmasına karar verir (TTK md. 542/1-c). Bu düzenlemenin amacı, malvarlığı borçlarını ödemeye yetmeyen şirketin alacaklıları arasında eşitliği sağlamak ve aynı zamanda alacaklıları korumaktır. İflas kararı ile tasfiye memurlarının görevi de son bulur ve tasfiye 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre iflas idaresince yürütülür.

İfade etmek gerekir ki, şirket varlığının şirket borçlarını karşılamadığı hususu, ilk envanter ve bilançonun veya bildirilen alacakların incelenmesi aşamasında tespit edilmesi halinde dahi tasfiye memurları tasfiyeye ilişkin herhangi bir işlem yapmaksızın hemen mahkemeye müracaat etmek zorundadır.

4. Ek Tasfiye ve Tasfiyeden Dönme

Ek tasfiye (ihya), tasfiyenin tamamlanıp bitirilmiş olmasına rağmen başkaca tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunlu olduğunun anlaşılması halinde başvuru yapılan geçici bir tedbirdir. Ek tasfiye yeni bir tasfiye olmayıp önceki tasfiyeyi tamamlayan bir tasfiye niteliğindedir. Sermaye şirketi sicilden terkin edildikten sonra tasfiye işlemlerinin eksik yahut kanuna aykırı yapıldığının anlaşılması, şirkete ait tasfiye aşamasında değerlendirilmemiş mal varlığı değerlerinin bulunması, organlara karşı sorumluluk davası açılması, şirkete karşı açılmış dava veya icra takibinin bulunması gibi şirketin hukuken temsilinin gerektiği durumlarda

ek tasfiyeye gidilebilmesi mümkündür. Ek tasfiye ile yeni bir hukuki durum meydana getirilmiş olmaz ve sadece tasfiye sırasında eksik bırakılan veya gereği gibi yapılmayan işlemler tamamlanır. Ek tasfiye, ortaklar, alacaklılar, son yönetim organı üyeleri ve tasfiye memurları tarafından şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde, ticaret sicili müdürlüğüne ve son tasfiye memurlarına karşı açılacak bir dava ile olur. Mahkeme, istemin yerinde olduğuna kanaat getirirse, şirketin ek tasfiye için yeniden tesciline karar verir ve bu işlemleri yapmaları için son tasfiye memurlarını veya yeni bir veya birkaç kişiyi tasfiye memuru olarak atayarak tescil ve ilan ettirir (TTK md. 547). Ek tasfiyeyi gerektiren işlemler tamamlandıktan sonra tasfiye memurlarınca defterlerin korunması, yeni bir kapanış bildirimi ve tescil işlemleri ile şirket yeniden sona erdirilir (Erdoğan, 2020:115).

Diğer taraftan, TTK'da belli şartların varlığı halinde sermaye şirketlerinin tasfiyeden dönebilmesine imkân sağlanmıştır. Tasfiyeden dönme, tasfiyeye giren bir sermaye şirketinin genel kurulunun alacağı bir kararla, şirketi tasfiye gayesi güden bir şirket olmaktan çıkartıp, tekrar kâr elde etme amacı güden ve varlığını devam ettiren bir şirket haline döndürmesidir (Tekinalp, 2013:73). Tasfiyeden dönme, nihai bir karardır. Bu kararla yeni bir hukuki durum meydana gelerek şirket normal ticari seyrine dönmektedir. Tasfiyeden dönme kararı, şirket amacında değişikliğe yol açmakta ve tasfiye gayesini benimsemiş olan şirket, bu pasif gayeden dönerek gelir elde etmeye ve ticari faaliyetler icra etmeye yönelik aktif bir amaca yönelmektedir (Yavuz, 2016:422). Buna göre şirket sürenin dolmasıyla veya genel kurul kararıyla sona ermiş ise, ortaklar arasında şirket malvarlığının dağıtımına başlanılmış olmadıkça, genel kurul şirketin devam etmesini kararlaştırabilir. Devam kararının genel kurul tarafından sermayenin en az %60'ının oyuyla alınması gerekir. Esas sözleşme ile bu nisap ağırlaştırılabilir ve başkaca önlemler öngörülebilir. Tasfiyeden dönülmesine ilişkin genel kurul kararını tasfiye memuru tescil ve ilan ettirir

(TTK md. 548). Tasfiyeden dönmekle birlikte artık şirket hakkında tasfiye hükümleri uygulanmaz.

Bunun yanında, sermaye şirketi, iflasın açılmasıyla sona ermiş olmasına rağmen iflas kaldırılmışsa veya iflas konkordatonun uygulanmasıyla sona ermişse şirket devam eder. Tasfiye memuru iflasın kaldırıldığına ilişkin kararı ticaret siciline tescil ettirir. Tescil istemine, pay bedellerinin ve tasfiye paylarının ortaklar arasında dağıtılmasına başlanmadığına ilişkin belge de eklenir.

5. Sonuç

Sermaye şirketleri, birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi yapısal değişiklikler dışında, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda öngörülen sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesiyle birlikte tasfiyeye girerler. İflas hali dışındaki tasfiye işlemleri, anılan Kanun hükümlerine göre yürütülür.

Tasfiyeye başlanabilmesi için öncelikle şirketin tasfiyeye girmesi gerekmektedir. Tasfiye işlemleri ise esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmadığı takdirde yönetim organı tarafından yapılır. Genel kurul, sona ermeye karar verdiği toplantısında aynı zamanda tasfiye memurlarını da belirler. Sona erme ve tasfiye memurlarının bilgileri, kural olarak ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir. Tasfiye memurları göreve başlar başlamaz, şirketin tasfiyenin başlangıcındaki durumunu inceler ve şirketin malvarlığına ilişkin durumu ile finansal durumunu gösteren bir envanter ile bilanço düzenleyerek genel kurulun onayına sunar. Daha sonra ise şirketten alacaklı olanlar, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde birer hafta arayla yapılacak üç ilanla şirketin sona ermiş bulunduğu konusunda bilgilendirilir ve alacaklarını bildirmeye çağrılır.

Bunun yanında, şirket borçları, mevzuatta öngörülen esaslar çerçevesinde ödenir. Borçların ödenmesinden ayrı olarak, şirketin alacakları ve pay bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımları tahsil edilir ve aktifleri de nakde çevrilir. Söz konusu işlemlerin tamamlanmasını takiben tasfiye

memurları tarafından kesin bilanço hazırlanarak genel kurula sunulur. Genel kurul, son bilanço ile tasfiye sonrası kalan varlığın ortaklara dağıtılması ve şirketin sicil kaydının silinmesi hususlarını görüşüp karara bağlar. Bu karardan sonra varsa tasfiye halinde bulunan şirketin borçları ödendikten ve pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlığı, esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa ortaklar arasında, ödedikleri sermayeler ve varsa imtiyaz hakları oranında dağıtılır. Tasfiye sürecinin daha hızlı ve kolay bir şekilde yapılmasını teminen 2021 Kasım ayında 7341 sayılı Kanunla TTK'da yapılan değişiklikle, varlıkların dağıtılması için alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrı tarihinden itibaren geçmesi gereken süre altı aydan üç aya indirilmiştir. Dağıtmanın akabinde ise şirketin ticaret unvanı sicilden silinir ve böylelikle şirketin tüzel kişiliği sona ermiş olur.

Tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem ortaklara hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar. Bu kapsamda, herhangi bir sorumlulukla karşı karşıya kalınmaması ve tasfiye işlemlerinin sağlıklı bir şekilde tamamlanabilmesi bakımından, bu işlemlerin ifasında gerekli hassasiyetin gösterilmesi ve mevzuatta öngörülen süreçlere tam olarak riayet edilmesi sermaye şirketlerinin menfaatlerine olacaktır.

Kaynaklar

1. Al Kılıç Ş. (2017), Anonim Şirketlerde Tasfiyeden Dönme, Ankara, Adalet Yayınevi.
2. Al Kılıç Ş. (2019), "Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Tasfiye Payı Alma Hakkı", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 3(4), 47-97.
3. Altıntaş S. (2021), Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerin Tasfiyesi, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
4. Bilgili F. ve Demirkapı E. (2013), Şirketler Hukuku, Bursa, Dora Yayınları.
5. Çakı G. (2020), Anonim Ortaklık Tasfiyesinde Alacaklıların Korunması, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
6. Dinç S. (2016), "6102 Sayılı Kanuna Göre Anonim Şirketlerde Sona Erme" Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, 2, 223-248.
7. Erdoğan R. (2020), "Anonim Şirketlerde Ek Tasfiye", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 43(7), 115-143.
8. Eşgin O. (2017), Ortaklıklarda Tasfiye İşlemlerinin Türk Vergi Sistemi Açısından Değerlendirilmesi, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.
9. Karahan S. ve Pınar H. (2012), Şirketler Hukuku, Konya, Mimoza Yayınları.
10. Nazalı E. (2015), Vergisel ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Yönüyle Anonim ve Limited Şirketlerde Tasfiye, Devir, Birleşme, Bölünme ve Tür Değişimi İşlemleri, İstanbul, Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayınları.
11. Poroy R., Tekinalp Ü. ve Çamoğlu E. (2017), Ortaklıklar Hukuku-II, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
12. Pulaşlı H. (2013), Şirketler Hukuku, Ankara, Adalet Yayınevi.
13. T.C. Yasalar (19/06/1932). 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu. Ankara: Resmi Gazete (2128 sayılı).
14. T.C. Yasalar (10-12/01/1961). 213 sayılı Vergi Usul Kanunu. Ankara: Resmi Gazete (10703-10705 sayılı).
15. T.C. Yasalar (14/02/2011). 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu. Ankara: Resmi Gazete (27846 sayılı).
16. T.C. Yasalar (09/08/2016). 6728 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Ankara: Resmi Gazete (29796 sayılı).
17. T.C. Yasalar (06/11/2021). 7341 sayılı Türkiye İhracatçılar Meclisi ile İhracatçı Birliklerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Ankara: Resmi Gazete (31651 sayılı).
18. Tekinalp Ü. (2013), Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
19. Ticaret Bakanlığı, (20/03/2015), Sermaye Şirketlerinin Tasfiyesinde Şirket Alacaklılarının Alacaklarının Yatırılacağı Bankanın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ. Ankara: Resmi Gazete (29301).
20. Yargıtay 11. H.D.'nin 05.12.2014 tarihli ve E.2014/11614, K.2014/19099 sayılı kararı.
21. Yavuz M. (2016), "Tasfiye Halindeki Anonim ve Limited Şirketlerde Tasfiyeden Dönme", Vergi Dünyası Dergisi, 422(10), 114-119.